

Akademie výtvarných umění v Praze
Studijní program Výtvarná umění
Ateliér malířství II / škola Vladimíra Skrepla

DIPLOMOVÁ PRÁCE

PRÁZDNO / VOLNO

VOID / OFF

Vypracoval: Rudi Koval
Vedoucí diplomové práce: doc. Vladimír Skrepl
Oponent diplomové práce: MgA. Michal Pěchouček

Akademický rok 2018/2019

Diplomová práce je založena na obrazech, jež byly dělány s vědomým postojem k vizuální lhostejnosti, pomocí odosobněného (nezúčastněného) procesu malby.

Východiskem jsou čtyři plátna formátu 130 x 130 cm a dvě barvy (červená a černá). Na každé z pláten jsou aplikovány pouze dvě barvy na dvou místech v rozích. Vždy tak, aby se dané místo a barva neopakovaly. Barvy a rozměry pláten byly vybrány čistě na subjektivním principu. Ovšem na základě provádění jakéhosi pokusu jsem musel dodržet stejné rozměry plátna a typy barev. Tím začíná a končí má jediná spoluúčast na procesu malby. Jedná se o velmi jednoduché schéma, kdy celý proces jen zahájím. Obraz je položen na podlahu, jež má vlastní vlastnosti rovnosti apod. Aplikace barev probíhá samovolně, na základě vztlínivosti, tedy schopnosti látek vést kapalinu vzhůru (proti směru gravitačních sil) působením kapilárních sil. To vše s pomocí dvou srolovaných papírových utěrek, jež byly nasměrovány na plátno. Omezení plyne jen z objemu ředěné akrylové barvy. Dva obrazy byly v rámci pokusu během procesu navlhčeny a dva nikoliv. Všechny možné proměnné se pak podepíší na konečném stavu. Čas procesu je určen uschnutím obrazu.

Jednoduchost formy, základní barevnost a záměrná absence expresivního obsahu pojí částečně dané obrazy k minimalismu. Ano, účelem je, aby byly obrazy vnímány tak, jaké jsou, ne jako vyobrazení něčeho jiného. Rušení hranic mezi uměním a skutečností mi je taktéž sympatické a proto obsahují minimální stopy osobního přístupu či sebevyjádření mně jako umělce. Je to snaha se oprostit od subjektivity a obsahové roviny. Ale na druhou stranu se nesnažím vyprovokovat aktivní účast diváka, anebo působit impozantními rozměry. A hlavně se nesnažím obracet pozornost na okolí díla vystaveného v galerii spíš než na dílo samotné, ale na prázdnou místnost a mé volno vně – během procesu svévolné malby.

Vše přicházelo postupně a přirozeně. Já, s vědomím nemožnosti se zcela oddělit od díla jsem přistoupil ke kompromisu, jenž je tichým a pokorným „výsměchem“. Celkové provedení vzniklo bez většího zájmu o nějakou vyšší estetiku všeobecně. Je to takový soubor pokusů, odmítající interpretaci, neboť se v ní vždy projevuje osobní přístup. Tento posun od vizuálního zobrazení ke konceptu v sobě obsahuje jistou tenzi mezi intelektuální a manuální pozicí. I přes prvek náhody či nevědomosti jak daný obraz dopadne jsem stále iniciátorem procesu, avšak nejsem ten, který by se snažil vnést do malby přesnost a fyzikální exaktnost. Toho dosahuji tím, že zapomenu na svou manuálnost a přenechám vše na kapilaritě a gravitaci.

Před deseti lety jsem se zajímal především o architekturu a prostor jako takový. To vedlo k tomu, že jsem započal své studium na Akademii výtvarných umění v ateliéru intermediální tvorby Jiřího Příhody. Zde jsem se věnoval především prostoru, tvaru, objektu a konceptu. Ve druhém ročníku jsem, ale změnil diametrálně svůj pohled, což vyústilo v přestup do současného ateliéru malby.

Zde jsem se pohyboval několik let na poli čistě vizuálním s přesahem k abstraktní lyrické expresi. Nejdůležitějším prostředkem mého vyjadřování se stalo na dlouhou dobu mlčení, neboť jsem ztratil osobní smysl. Vysvětlení mé práce bylo téměř nemožné, neboť jsem vstoupil na nekonečnou cestu hledání vlastního Já a v mluvení jsem nespároval vyslovení/smysl. Východiskem se pro mne stala prázdnota, intelektuální prázdnota. Nechtěl jsem zaujmout postoj, protože to vede k podržování se mu. Zůstal mi jen imperativ vnitřní nutnosti a touha po klidu. Vyjadřovat pro mne znamenalo chybovat, dostal jsem se do bodu - cituji:

„Tvořit nějaké dílo a po jeho dokončení si přiznat, že je špatné, patří k tragédiím duše. A ta tragédie je zvlášť velká, když si člověk přizná, že to dílo je nejlepší, jaké mohl vytvořit. Chystáme-li se však nějaké dílo napsat a předem víme, že bude nedokonalé a nezdařené – pak je to vrchol trýzně a ponížení ducha. Nejenže cítím, že mě neuspokojují básně, které píšu, ale vím, že mě neuspokojí ani ty, které teprve napíšu.“ A dále: *„uměním se vyhýbáme činnosti nebo žití“* (F. Pessoa, *Kniha neklidu*, 2007, str. 72 a 177)

V průběhu studia se má produktivita co do počtu obrazů snížila. Můj postoj byl namířen proti kultu práce, neboť jsem v ní spatřoval (stejně jako Bohuslav Brouk ve svém textu *Strach z oddechu*: Úvaha o negativním smyslu lidské aktivity) jen slabost a útek před sebou samým. Nadále jsem maloval, ale tento afektovaný lyrismus k ničemu nevedl. Řešení této osobní krize jsem dlouho spatřoval v netečném pozorování a především lhostejnosti. Avšak i to byla slepá ulička. Neboť, zahleděn sám do sebe, jsem nic nemohl sdělit. Hledal jsem něco, ale nevěděl co. Protože ale záleželo jen zcela na mé libosti, čemu budu či nebudu přisuzovat význam a smysl, tak se význam a smysl vyprázdnil a smazala se hranice mezi významným a bezvýznamným. Vedl mne instinkt a neustálý průzkum. Tato nemožnost oddechu v ustavičné přítomnosti, ale nevedla k zhmotnění syntézy myšlenek, emocí a událostí v mé malbě. Došlo mi také, že rozum nevede k tvorbě a namalovat obraz není rozumový čin, ale že jen vede ke kultu představ.

Tudíž jsem se nikam nedostal. To mne dovedlo k pochopení, že je umění pro mne prostředkem úlevy. Avšak tvůrčí nutkání neustále něco z toho vyjadřovat se pomalu rozplynulo. Uvědomil jsem si plně směšnost mých cílů a slepé snahy. Mohu alespoň docenit dosažených poznatků. Toto točení v kruhu mne dostalo k bodu, kdy jsem pochopil, že pro mne odjakživa byl důležitým prvkem samotný koncept. A nyní, konečně v rámci diplomové práce se snažím o spojení myšlenky a malby v procesu vzniku (uměleckého) díla.

Snažím se nezastávat nějakou pozici, i když je to nemožné. Podobně jako Marcel Duchamp zastávám antiumělecký postoj, neboli nevěřím na tvořivou funkci umělce. Předmětem mé diplomové práce je statický obraz pohybu. Pohybu, jenž je abstrakcí – dedukcí formulovanou uvnitř obrazu. Ale také se jedná o filosofický přístup a akci. Ačkoliv vím, že minulost nelze zcela odříznout, snažím se svým způsobem osvobodit od malířsko-zobrazivé tradice. Využívám sice částečně náhody jako prostředku proti logické realitě, ale v samotném důsledku je konečné „dílo“ v něčem exaktnější či fyzikálně pravdivější než by se na první pohled mohlo zdát.

Výsledek této „neestetiky“ neřízeného procesu tvoření obrazu může vypadat chtěně, avšak vůbec tomu tak není. Je to svým způsobem protest proti odpovědnosti za obraz. Proces vzniku díla je jakousi akcí, která probíhá bez diváka, ale i bez umělce. Kvalita díla je obsažená v nekreativní každodenní činnosti autora ve světě banalit, která probíhá během samotného procesu bez jeho přičinění. Děje se něco během něčeho jiného, ale ať už by někdo o tom věděl, tak by nic neviděl a to vede k novým myšlenkám a otázkám. Aneb nicnedělání jako vrchol kreativity.

Apoteóza zbytečnosti a absurdnosti, okamžik se pro mne stal věčností a k tomu se vším si hrát, všemu se smát. Jak řekl Ladislav Klíma: *„Svět je absolutní hříčkou Mé absolutní Vůle. Svět je to, co v každý okamžik já z něho míti chci.“* (L. Klíma, *Filosofické listy*, 1993, str. 57)